

**ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАННЯ
ЯК УМОВИ СТВОРЕННЯ СПІВДІЯЛЬНІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Regional Council and its structural units]. Available at : <http://www.hgpa.kharkov.com/wp-content/uploads/2019/normatyvni/osvitni%20proces.pdf> [in Ukrainian].

9. Polozhennia pro poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist uchashnykiv osvitnoho protsesu Komunalnoho zakladu "Kharkivska humanitarno-pedahohichna akademiia" Kharkivskoi oblasnoi rady [Regulations on the procedure for exercising the right to academic mobility of participants in the educational process of the Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of the Kharkiv Regional Council]. Available at: <http://www.hgpa.kharkov.com/wp-content/uploads/2019/normatyvni/acadmobilnist.pdf> [in Ukrainian].

10. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid

01.07.2014 r. № 1556-VII (redaktsiia vid 02.10.2021, pidstava – 1709-IX) [On higher education : Law of Ukraine from July 7 2014, No. 1556-VII (edition from October 2 2021, basis No. 1709-IX)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

11. Stadnyi, Ye., Kudelia, M., Zherobkina, T. & Bezman, A. Vybir bez vyboru : monitorynh vybirkovykh kursiv u derzhavnykh vyshakh [Choice without choice: monitoring of elective courses in state universities]. Available at: <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/vybir-bez-vyboru-monitorynh-vybirkovykh-kursiv-uderzhavnykh-vyshakh> [in Ukrainian].

12. Khutorskyi, A. Indyvidualna osvitnia traiektoriia [Individual educational trajectory]. Available at: <http://osvita.ua/school/theory/2287/print> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.08.2021

УДК 37.015.31

DOI:

Ванда Вишківська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
Олександра Шикиринська, кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри дошкільної та початкової освіти

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Галина Бевзо, кандидат філологічних наук, доцент кафедри загальноосвітніх дисциплін ПВНЗі "Українсько-американський університет Конкордія"

**ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАННЯ ЯК УМОВИ
СТВОРЕННЯ СПІВДІЯЛЬНІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

У статті актуалізуються теоретичні засади розвитку особистості; обґрунтовуються механізми внутрішнього розвитку особистості, які залежать від здатності особистості сприймати і засвоювати соціокультурний досвід, від розвитку самоактивності як джерела внутрішніх змін учнів, їхнього інтелектуального та морально-вольового розвитку. Здатність до опанування нового наукового знання трактується як готовність особистості до активного засвоєння актуального культурно-соціального досвіду, до налагодження продуктивних, гармонійних взаємовідносин між учасниками освітнього процесу на засадах педагогіки співробітництва.

Ключові слова: розвиток особистості; розвивальний потенціал навчання; педагогіка співробітництва; інтерактивне навчання.

Лім. 12.

Vanda Vyshkivska, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Theory and History of Pedagogy Department, Mykhaylo Drahomanov National Pedagogical University

Oleksandra Shykyrynska, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Preschool and Primary Education Department Vinnytsya Mykhaylo Kotsyubynskiy State Pedagogical University

Galina Bevzo, Ph.D.(Philology), Associate Professor of the General Education Disciplines Department Concordia Ukrainian-American University

**JUSTIFICATION OF THE DEVELOPMENTAL POTENTIAL OF STUDYING AS A
CONDITION FOR CREATING A COOPERATIVE EDUCATIONAL SPACE**

The article updates the theoretical psychological and pedagogical platform of technologies of developmental studying, which allows to look at the development of personality and the implementation of the developmental function of learning in the education system from other points of view.

ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАННЯ ЯК УМОВИ СТВОРЕННЯ СПІВДІЯЛЬНИСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

The authors analyzed the developed and substantiated conceptual ideas of Vyhotskiy within the framework of psychological theory of activity about development and its relation to learning, in which the formation of the child as a subject of various types and forms of human activity comes to the fore. It is noted that the allocation of learning as a leading factor in the formation of the child's personality does not mean that learning is completely subordinate to the logic of its mental development or detached from it. Learning and development, in fact, are two facets of one general process, which is the process of socio-cultural formation of the individual, and are correlated as the content and form of this process. This approach to the problem removes the "parallelism" in the relationship between development and learning, which is inherent in some areas of psychology and pedagogy.

It is emphasized that in the technology of developmental studying the child is given the role of an independent subject that interacts with the environment. An active activity at the same time provides full development of independence, positive self-concept, moral and volitional sphere of the person, promotes self-realization.

Methodology, scientific and theoretical foundations, ideas and principles of developmental studying technologies become a strategic guideline for improving the content of education, the basis for effective changes in the organization of the educational process, including more active use of ideas of cooperation pedagogy, which creates a partner educational environment, the individual and unique inner world, promotes better development of mental abilities.

Keywords: *personality development; developmental potential of studying; pedagogy of cooperation; interactive learning.*

Постановка проблеми. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні наголошується, що система освіти повинна забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, орієнтується у реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі [10]. У сучасному суспільстві, коли високорозвинені техно-логії потребують нової системи мислення, школа має навчити учнів комунікативності, сформувати вміння працювати з різною інформацією, розв'язувати складні нестандартні завдання, які потребують творчого мислення, креативності, готовності до постійної самоосвіти і самовдосконалення. Тому так важливо сьогодні організувати освітній процес узгідно з провідними науковими положеннями про взаємозв'язок процесів навчання, виховання і розвитку. Правильно змодельоване оволодіння дитиною системою об'єктивно достовірних, перевірених практикою основ знань і навичок, які є реальною і необхідною основою для вступу в суспільно-виробниче життя, формування творчого, аналітичного ставлення до явищ природи і суспільства, вміння у будь-якій справі прогнозувати, будувати систему доказів і узагальнень – запорука успішного навчання і подальшої самореалізації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретичні засади розвитку особистості обґрунтовані в працях О. Лазурського, Л. Виготського, В. Мясіщєва, О. Леонтьєва, Д. Ельконіна та ін.

Зокрема О. Лазурський довів, що цілісне вивчення дитини, особливостей її розвитку є основою побудови освітнього процесу.

Л. Виготський стверджував, що особистість стає цілісною, коли розвиток відбувається у

процесі природного розвитку і у процесі оволодіння культурою, способами поведінки і мислення. Таку ж думку розділяв В. Мясіщєв, обґрунтовуючи положення про те, що дитина формується через активну дію в соціальному середовищі, створює нове середовище і змінює саму себе у процесі цілеспрямованої діяльності. Згідно з С. Рубінштейном, соціалізованим індивідом з характерними загальнолюдськими та індивідуально-неповторними рисами людина стає у системі суспільних відносин та цілеспрямованого виховання.

О. Вишневський також відстоював думку про те, що у процесі розвитку людини, удосконалення її функцій та якостей, формуються ті психічні та фізичні особливості, які утворюють її індивідуальність, – синтез тих зовнішніх та внутрішніх особливостей особистості, що забезпечують її оригінальність і самобутність.

Метою статті є актуалізація важливих для модернізації освітнього процесу теоретичних положень про взаємозв'язок процесів навчання і розвитку.

Виклад основного матеріалу. Універсальним засобом продуктивного розвитку учнів у процесі навчання є система наукових знань, яка створюється в тій послідовності, яка визначається внутрішньою логікою навчального матеріалу і пізнавальними можливостями учнів; якщо не дотримуватися системи в навчанні, то процес розвитку учнів сповільнюється.

Тут доречно нагадати ідеї наукової школи Л. Виготського – Д. Ельконіна – В. Давидова, які вважали основним феноменом розвитку дитини цього віку – становлення її як суб'єкта різних видів і форм людської діяльності, а не простого засвоєння певного кола знань і умінь у читанні, письмі та рахунку [5]. Це положення відомих психологів співвідноситься з потребою дитини 6–10 років реалізувати себе як суб'єкта діяльності і

ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАННЯ ЯК УМОВИ СТВОРЕННЯ СПІВДІЯЛЬНІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

розширити сферу цієї реалізації. Але в рамках традиційного процесу шкільного навчання з чітко визначеною орієнтацією на засвоєння набору правил, що регламентують кожну дію учня і формування способів розв'язання типових задач (передбачених програмою кожного предмета), учень не може виступати як суб'єкт діяльності. Для цього він повинен працювати з таким змістом предмета, основу якого становить система наукових понять, що визначає принципи побудови дій.

Ми стверджуємо, що побудова системи наукових понять має бути не регламентованою учителем, а диференційованою, тобто давати можливість учневі вибрати те, що його цікавить, без впливу ззовні, мимовільно, відповідно до власних потреб і мотивів. Водночас звернення до системи понять має бути толерантним, аби вибір був динамічним, заснованим на вже сформованих зв'язках, що існують у конкретного учня. Таку вимогу можна реалізувати за умови: - включення до змісту уроку спеціально підбраного матеріалу, що дозволяє учням висловити своє ставлення до нього; - організації діяльності учнів, яка містить можливість рефлексії, самооцінки, проявів особистісного досвіду; - проєктування труднощів, які спонукають учнів до вольової активності; - розробки таких елементів діяльності учнів, які б актуалізували прагнення до досягнень, до саморозвитку; - введення до структури уроку завдань розвивального характеру; - передачі учням функцій самоконтролю, виявлення ними і виправлення власних помилок; - усвідомлення учнями логіки уроку, прояву пізнавальної ініціативи [2].

Розвивальний потенціал навчання може бути реалізований за умови методологічно правильного розуміння вчителем питання про співвідношення процесів розвитку і навчання [1]. Тож, зосередимо свою увагу на найважливіших аспектах цієї проблеми.

Л. Виготський довів, що розвиток дитини проходить через зону найближчого розвитку, коли вона вміє щось робити лише у співпраці з дорослим, і лише потім переходить на рівень актуального розвитку, коли ця дія може виконуватися нею самостійно. Учений писав, що учень повинен навчатися не тому, що він вже може робити самостійно, а лише тому, що він може робити в співпраці з учителем, під його керівництвом, при цьому головною формою навчання є наслідування в широкому сенсі цього слова. Тому зона найближчого розвитку є визначальною щодо навчання та розвитку, і те, що дитина може робити сьогодні в цій зоні, тобто

у співпраці, завтра зможе виконувати самостійно і, отже, вона перейде на рівень актуального розвитку [3].

На думку Л. Виготського, тільки те навчання в дитячому віці добре, яке забігає наперед розвитку і веде його за собою. Педагогіка повинна орієнтуватися не на вчорашній, а на завтрашній день дитячого розвитку. Тільки тоді вона зуміє в процесі навчання викликати до життя ті процеси розвитку, які зараз лежать у зоні найближчого розвитку [3].

Слід зазначити, що Л. Виготський ефективність навчання пов'язував не з методами навчання, а завжди підкреслював провідне значення для розумового розвитку змісту засвоєваних знань. Саму проблему навчання і розвитку, як відомо, вчений розглядав у зв'язку з проблемою так званих життєвих і наукових понять, яку вважав моделлю відносин між навчанням і розвитком.

Порівнюючи розвиток життєвих і наукових понять, Л. Виготський прийшов до важливого теоретичного положення про те, що завдяки навчанню дитина усвідомлює те, що не було раніше усвідомлено. Сила наукових понять, якими дитина оволодіває завдяки навчанню – в їх співвідносності і довірливості. Усвідомленість і довірливість мають за основу системність понять. У сфері наукових понять одночасно зі ставленням поняття до об'єкта діє ставлення поняття до іншого поняття і, таким чином, стають можливими надемпіричні зв'язки, виникають первинні елементи системи понять [3].

Л. Виготський уважав, що вплив навчання на розвиток в основному визначається провідною роллю дорослого в навчанні. Центальною для всієї психології навчання є можливість підніматися у співробітництві на вищу інтелектуальну сходинку, можливість переходу від того, що дитина вміє, до того, що вона не вміє, за допомогою наслідування. Основне в навчанні саме те, що дитина навчається новому [3].

Таким чином, Л. Виготський бачив джерело розвивального навчання у змісті засвоєваних знань, в опануванні наукових, а не емпіричних понять, що вимагає і особливої форми навчання, у якій найбільш рельєфно і прямо представлено співпрацю з учителем, актуалізовано його провідну роль.

Викладені положення стали сьогодні основою педагогіки співробітництва. Як зауважує В. Калошин, необхідною складовою педагогіки співробітництва є ідея вільного вибору, коли учень може самостійно обрати чи то завдання, чи то задачу, чи то тему твору [7, 4]. Крім того, як наголошує автор, педагогіка співробітництва мотивує до створення

ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАННЯ ЯК УМОВИ СТВОРЕННЯ СПІВДІЯЛЬНИСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

сприятливого психологічного клімату процесу навчання, формування високого рівня внутрішньої мотивації учнів до навчання, оптимізації власне процесу навчання, що, своєю чергою, приведе до високого рівня засвоєння знань [7].

З концепцією Л. Виготського був згоден і С. Рубінштейн [9], але підкреслював, що психічні функції дитини формуються у процесі їх функціонування, в процесі освоєння дитиною змісту людської культури і прийнятих у певному суспільстві норм міжособистісних відносин. Тому С. Рубінштейн сформулював основний закон психічного розвитку дитини: дитина не дозріває спочатку, а потім виховується і навчається. Вона дозріває, виховуючись і навчаючись, тобто під керівництвом дорослих, освоюючи створений людством зміст культури. Організм розвивається, функціонує; доросла людина розвивається, працюючи; дитина розвивається, виховуючись і навчаючись.

Зовнішні причини діють через внутрішні умови і ними опосередковуються. Інакше кажучи, не сама собою природа й індивідуальні особливості дитини (внутрішні умови), і не сама собою вплив ззовні – навчання і виховання (зовнішні умови), а тільки взаємодія дитини з навколишнім середовищем, власна діяльність дитини, в якій провідна роль належить зовнішнім умовам, які трансформуються через внутрішні умови, – такий процес психічного розвитку. На цих основних положеннях Л. Виготського і С. Рубінштейна йшло в науці подальше дослідження проблеми співвідношення виховання, навчання і розвитку.

Масове експериментальне педагогічне дослідження провели Л. Занков і його співробітники з метою розкриття об'єктивної педагогічної закономірності щодо співвідношення навчання та розвитку. Автор шукав і обгрунтовував такі шляхи початкового навчання, які б привели до досягнення оптимального загального психічного розвитку школярів. Показниками загального психічного розвитку дитини Л. Занков запропонував вважати рівень розвитку її спостережливості, розумової діяльності і практичних дій. Учений прийшов до висновку, що розвиток дитини багато в чому залежить від побудови навчання і виховання у школі, що учням цілком доступний досить складний матеріал, а засвоєння програми початкової школи можливо здійснити за три роки замість звичайних для 60-х рр. чотирьох, до того ж, зі значно вищими показниками загального психічного розвитку [6].

У всіх дослідженнях, як бачимо, процес навчання будувався як процес оволодіння учнями системою знань, умінь і навичок. Це підтверджує

одна зі співробітниць цього колективу – І. Якиманська [11]: навчання, яке забезпечує повноцінне засвоєння знань, формує навчальну діяльність і тим самим безпосередньо впливає на розумовий розвиток, і є розвивальне навчання. При цьому навчальна діяльність розуміється як така, що забезпечує не тільки засвоєння знань, а й оволодіння способами навчальної роботи, вміння самостійно будувати свою діяльність, шукати і знаходити оптимальні способи роботи і переносити їх у нові умови [12].

Саме на таких засадах будується інтерактивне навчання, яке набуло особливої популярності в останні десятиріччя. Його основними характеристиками є: атмосфера доброзичливості й взаємопідтримки; залучення всіх слухачів до процесу пізнання; організація індивідуальної, парної, групової роботи; використання творчих завдань; залучення учнів до пошуку фактів із різних джерел інформації; забезпечення ґрунтовності формування знань, вищу їх засвоюваність порівняно з традиційним навчанням. Адже що активнішими є учні у процесі пізнання, то більше вони засвоюють інформації [1; 8].

Відсутність готового для запам'ятовування навчального змісту змінює позицію учня в освітньому процесі, докорінно змінює тип навчання. З догматичного воно перетворюється на евристичне, дослідницьке, за якого нове знання відкривається учнем самостійно або в спільному пошуку учителем і учнями. І. Якиманська відзначає, що в умовах розвивального навчання учні самостійно здобувають знання і способи дії, перебудовують раніше отримані, здійснюють перенесення засвоєного раніше на розв'язання нових навчальних і практичних завдань, тобто виконують не відтворювальну, а перетворювальну діяльність. Уведення до навчального змісту практичних і пізнавальних завдань, з якими дитина не може впоратися одразу, викликає внутрішній “пізнавальний” дискомфорт, як результат незнання, невміння. Спочатку це незнання має недиференційований характер, при якому учень не може чітко визначити предмет свого незнання, але в результаті аналізу пізнавального завдання предмет пізнання чітко визначається, що і сприяє зародженню власне навчальної мотивації. Конструювання навчального змісту через систему практичних, пошукових, дослідницьких завдань допомагає не тільки активному засвоєнню, а й викликає потребу оволодіти необхідними засобами навчання: інтелектуальними, організаційними, пізнавальними, навчальними вміннями. Відповідно розвиток

ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАННЯ ЯК УМОВИ СТВОРЕННЯ СПІВДІЯЛЬНИСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

мислення учнів проявляється у здатності усвідомлювати і розв'язувати все складніші пізнавальні й практичні завдання, виражати їх результати у поняттях, міркуваннях, умовиводах [4].

Висновки. Підбиваючи підсумки досліджень проблеми навчання і розвитку, зазначимо, що кожен дослідник, виходячи зі своїх уявлень про те, якою б він хотів бачити розвинену людину, висував ту чи іншу концепцію розвитку. Найчастіше дослідники зводили розвиток до розумовому розвитку, а іноді – до загального психічного розвитку. Оскільки довгі роки основною метою освіти вважалося оволодіння знаннями, вміннями і навичками, то і розвиток розумівся передовсім як інтелектуальний, який був умовою успішності такого навчання і прямим його результатом.

Сьогодні ж розвиток у проблемі взаємозв'язку навчання і розвитку необхідно розуміти як цілісний розвиток особистості кожного школяра, що передбачає максимальне можливий для певного учня особистісно-орієнтований розвиток його здібностей, інтересів і схильностей, формування культурної, високоморальної, творчо активної і соціально зрілої особистості.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з пошуком оптимальних педагогічних умов реалізації ідей розвивального навчання з метою підвищення якості освіти в період модернізаційних змін, впровадження технологій дистанційного та змішаного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишківська В.Б. Критерії і показники готовності студентів до конструювання навчально-пізнавальної діяльності учнів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: наукове видання.* М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. МП Драгоманова. Київ: НПУ. 2004. Вип. 1 (11). С. 243–249.
2. Вишківська В.Б., Шикиринська О.В., Шевченко А.Ф. Педагогічний аналіз уроку з позицій особистісно орієнтованого підходу як концептуальної основи філософії Нової української школи. *Молодь і ринок.* №1 (187), 2021. С.74–78.
3. Выготский Л.С. Педагогическая психология. Москва : Педагогика-Пресс, 1996. 535 с.
4. Гильбух Ю., Коробко С., Кондратенко Л. Психолого-педагогические основы дифференциации обучения в начальном звене общеобразовательной школы. Київ: Рад. шк., 1991. 65 с.
5. Давыдов В.В. Формирование учебной деятельности школьников / Под ред. В.В.Давыдова, И.Ломпшера, А.К.Марковой. Москва, 1982. 225 с.
6. Занков Л.В. К вопросу о соотношении обучения и развития. *Психологическая наука и образование.* 1996. Том 1. № 4.

7. Калошин В. Педагогіка співробітництва: необхідність, сутність, практика. *Учительський журнал.* URL: <http://teacherjournal.in.ua/rozrobky/pedahohika-spivrobotnytstva-neobkhdnist-sutnist-praktyka>. С. 1–25.

8. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ: А. С. К., 2007. С. 9.

9. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург: Питер Ком, 1999. 720 с.

10. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: akon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013.

11. Якиманская И.С. Технология личностно ориентированного обучения. Москва: Сентябрь, 2000. 176 с.

12. Vyshkivska V., Shykyrynska O., Malinka O. Educational robotics as a means of basic learning skills of younger students. *Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021.* pp.323–330.

REFERENCES

1. Vyshkivska, V.B. (2004). Kryterii i pokaznyky hotovnosti studentiv do konstruiuvannia navchalno-piznavalnoi diialnosti uchniv [Criteria and indicators of students' readiness to construct educational and cognitive activities of students]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after Mykhaylo Drahomanov. Series 16. Creative personality of the teacher: problems of theory and practice: scientific edition / Ministry of Education and Science of Ukraine, Mykhaylo Drahomanov Nat. Ped. Univ. Kyiv, Vol. 1 (11).* pp.243–249. [in Ukrainian].
2. Vyshkivska, V.B., Shykyrynska, O.V. & Shevchenk, A.F. (2021). Pedahohichniy analiz uroku z pozytsii osobystisno oriietovanoho pidkходу yak kontseptualnoi osnovy filosofii Novoi ukrainskoi shkoly [Pedagogical analysis of the lesson from the standpoint of personality-oriented approach as a conceptual basis of the philosophy of the New Ukrainian school]. *Youth & market.* Vol.1 (187). pp.74–78. [in Ukrainian].
3. Vygotskiy L.S. (1996). *Pedagogicheskaya psikhologiya* [Pedagogical psychology]. Moscow, 535 p.[in Russian].
4. Hylbukh, Yu., Korobko, S. & Kondratenko, L. (1991). *Psikhologo-pedagogicheskie osnovy differentsiatsii obucheniya v nachalnom zvene obsheobrazovatelnoy shkoly* [Psychological and pedagogical foundations of differentiation of education in the primary level of general education school]. Kyiv, 65 p.[in Russian].
5. Davydov, V.V., Lompsher, I. & Markova, A.K. (Ed.). (1982). *Formirovanie uchebnoy deyatelnosti shkolnikov* [Formation of educational activity of schoolchildren]. Moscow, 225 p. [in Russian].
6. Zankov, L.V. (1996). *K voprosu o sootnosheniy obucheniya y razvytyia* [On the question of the relationship between learning and development]. *Psychological Science and Education.* Vol 1. No. 4. [in Russian].
7. Kaloshyn, V. *Pedahohika spivrobotnytstva: neobkhdnist, sutnist, praktyka* [Pedagogy of cooperation: necessity, essence, practice].

**ФЕНОМЕН ТВОРЧОСТІ МИРОСЛАВА СКОРИКА
В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

necessity, essence, practice]. *Teacher's magazine*. Available at: //teacherjournal.in.ua/rozrobky/pedahohika-spivrobitnytstva-neobkhdnist-sutnist-praktyka. pp. 1–25. [in Ukrainian].

8. Pometun, O. I. (2007). *Entsyklopediia interaktyvnoho navchannia* [Encyclopedia of interactive learning]. Kyiv, p. 9. [in Ukrainian].

9. Rubinshteyn, S.L. (1999). *Osnovy obshchey psikhologii* [Fundamentals of general psychology]. St. Petersburg, 720 p. [in Russian].

10. *Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku* [National strategy for the

development of education in Ukraine until 2021]. Available at: akon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013. [in Ukrainian].

11. Iakymanskaia, Y.S. (2000). *Tekhnolohiia lychnostno oryentirovannoho obuchenya* [Technology of personality-oriented learning]. Moscow, 176 p. [in Russian].

12. Vyshkivska, V., Shykyrynska, O. & Malinka, O. (2021). Educational robotics as a means of basic learning skills of younger students. *Innovative Approaches to Ensuring the Quality of Education, Scientific Research and Technological Processes. Publishing House of University of Technology*, Katowice, pp.323–330. [in English].

Стаття надійшла до редакції 18.08.2021

УДК 78.071.1(77):78.071.5

DOI:

Юрій Попов, кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри спеціального фортепіано

Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Марія Ярکو, кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри музикознавства та фортепіано

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ФЕНОМЕН ТВОРЧОСТІ МИРОСЛАВА СКОРИКА В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬО-
ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

У статті стверджується унікальність освітньої ролі творчої спадщини Мирослава Скорика, оскільки нею заявлено активну співучасть у стилевій панорамі усього XX та початку XXI ст.: вона охоплює множинну стилевих інваріантів, з-поміж яких особливе місце займають етнонаціональна координата творчості, неостильові форманти Модернізму і апробація так званого ейдетичного стилю. Все це – підстава для герменевтичної рецепції його творчості у світовому контексті, що забезпечуватиме інтегрування інформаційного поля з історії музики, а також достеменного розуміння індивідуально-стильового дискурсу творів композитора задля вірогідної виконавської інтерпретації.

Ключові слова: Мирослав Скорик; стилеві дискурси музичної творчості; інтегровані навчальні повідомлення.

Літ. 7.

Yuri Popov, Ph.D.(Art Studies), Associate Professor of the Special Piano Department,
Kharkiv Ivan Kotlyarevskiy National University of the Arts

Maria Yarko, Ph.D.(Art Studies), Associate Professor,
Associate Professor of the Musicology and Piano Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

**THE PHENOMENON OF MYROSLAV SKORYK'S CREATIVITY IN THE CONTEXT OF
EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL PROGRAMS IN THE MUSIC ART**

The article asserts the uniqueness of the cultural and educational role of Myroslav Skoryk context of musical legacy; it represents the author's active participation in the stylistic panorama of the whole 20th the early 21st century and thus provides an opportunity to view various stylistic invariants in an integrated way. After all, Myroslav Skoryk's works encompass many stylistic invariants, among which a special place is occupied by the ethno-national coordinate of music, neo-style forms of Modernism (neoclassicism, neo-baroque, neo-romanticism, and neo-folklore). Moreover, in the last period of his life the composer was able to create his music in the postmodernist spirit, exhibiting the so-called "eidetic" style. All this allows us to formulate sound judgments about the stylistic phenomena of modern times; in particular – in the discourse of stylistic parallels in the world context. On the one hand, such position provides an opportunity to see the so-called "stylistic allusions" (a kind of indirect quote, a hint); on the other hand, to thoroughly build up a discourse of cognition of the individual stylistic character of the composer's assimilation of various stylistic invariants. It is also stated that the described features of the very "vision" of stylistic and genre character in the work of Myroslav Skoryk become important in modeling educational messages, maximally synthesized, generative and integrated in relation to the above contexts. This will help determine the importance of